

Nowa perspektywa finansowa UE dla mikroprzedsiębiorstw i małych firm na wsi. Fundusze na rozwój firmy

Wstęp

Od 2004 roku Polskie firmy i ich właściciele mogą rozwijać swoją działalność, korzystając ze wsparcia funduszy europejskich. Pierwszy okres, w którym dostępne były środki europejskie objął lata 2004-2006, drugi przypadał na lata 2007-2013. Obecna perspektywa obejmuje lata 2014-2020.

Zainteresowanie wsparciem było i jest bardzo duże. Dotychczas firmy korzystały przede wszystkim ze środków na zakup maszyn, urządzeń, rozbudowę firm, projekty informatyczne, doradztwo i szkolenia, promocję marki, udział w targach i misjach gospodarczych. W wypadku funduszy przeznaczonych na zakup środków trwałych oraz rozbudowę/budowę, popyt na otrzymanie wsparcia kilkukrotnie przewyższał pulę środków dostępnych.

Chcąc ułatwić sprawne poruszanie się po nowych możliwościach, jakie daje perspektywa finansowa 2014-2020, opracowaliśmy poradnik dedykowany mikro i małym firmom, które mają siedzibę na terenach wiejskich, a chcą skorzystać ze wsparcia unijnego. Jest to autorskie kompendium wiedzy. Jego celem jest pomoc przedsiębiorcom w pozyskaniu finansowania zewnętrznego poprzez scharakteryzowanie podstawowych założeń nowej perspektywy, wyjaśnienie wybranych pojęć, wskazanie źródeł finansowania w powiązaniu z planowanymi kierunkami rozwoju firm.

Poradnik pozwala na szybkie i skuteczne wyszukanie źródeł finansowania dla planowanych projektów oraz weryfikację podstawowych kryteriów, jakie należy spełnić, aby starać się o wsparcie.

ABC funduszy w nowej perspektywie

Programy nowej perspektywy

Polskie mikro i małe przedsiębiorstwa mogą liczyć na duże wsparcie ze środków unijnych na lata 2014-2020. Środki dostępne będą w ramach wsparcia bezwrotnego (dotacje) oraz zwrotnego (pożyczki).

Wsparcie dla przedsiębiorców pochodzić będzie z trzech głównych źródeł – Programu Inteligentny Rozwój, Programu Polska Wschodnia oraz programów regionalnych. Dla przedsiębiorców z terenów wiejskich dostępne będzie także wsparcie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto możliwe jest korzystanie z dotacji i środków zwrotnych w ramach programów Komisji Europejskiej.

PROGRAMY OPERACYJNE 2014-2020

W latach 2014-2020 realizowane będą krajowe programy operacyjne, ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej, a także 16 programów regionalnych.

Krajowe programy operacyjne

- Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PO IiŚ) – alokacja 114,94 mld zł (27,5 mld euro)
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR) – alokacja 35,98 mld zł (8,6 mld euro)
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)– alokacja 18,46 mld zł (4,4 mld euro)
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa (PO PC)– alokacja 9,42 mld zł (2,2 mld euro)
- Program Operacyjny Polska Wschodnia (PO PW)– alokacja 8,84 mld zł (2,1 mld euro)
- Program Pomoc Techniczna (PPT)– alokacja 2,92 mld zł (700,1 mln euro)
- Program Operacyjny Rybactwo i Morze (PO RiM)– alokacja 703 mln euro
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) – alokacja 13,5 mld euro

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój

Nowy program Inteligentny Rozwój 2014-2020 koncentruje się wokół zagadnień: współpracy badawczo – rozwojowej, infrastruktury B+R, wsparcia instytucji otoczenia biznesu, innowacyjnych rozwiązań w firmach, współpracy kooperacyjnej oraz promocji gospodarki. Program Inteligentny Rozwój będzie realizował tylko dwa cele: cel dotyczący badań naukowych, technologii i innowacji oraz cel związany z konkurencyjnością przedsiębiorstw. Program Inteligentny Rozwój ma być drugim co do wielkości programem realizowanym w latach 2014 – 2020 (największym pozostanie Program Infrastruktura i Środowisko). Alokacja funduszy unijnych na POIR, według szacunków, wynosi 8 614 mln EUR.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Program Wiedza Edukacja Rozwój zapewnia wsparcie rozwiązań systemowych w zakresie rynku pracy i integracji społecznej oraz edukacji. W programie zostało przewidziane również dofinansowanie dla uczelni wyższych oraz dla projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej. W ramach Programu Wiedza Edukacja Rozwój wspierane będą obszary zatrudnienia i mobilności pracowników, włączenia społecznego i walki z ubóstwem, inwestowania w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie oraz wzmacniania sprawności i efektywności państwa. Środki unijne dla Programu Wiedza Edukacja Rozwój pochodzą z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz, w przypadku pierwszej osi priorytetowej także z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych(ang. Youth Employment Initiative – YEI). Całość finansowania Programu składa się z wkładu unijnego wynoszącego 4 419,3 mln EUR i wkładu krajowego w wysokości 690 mln EUR, łącznie 5 109,3 mln EUR.

Program Operacyjny Polska Wschodnia

Program Polska Wschodnia realizowany jest na terenie 5 województw: warmińsko – mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego oraz świętokrzyskiego. Dodatkowe środki zostały dedykowane właśnie tym województwom z uwagi na ich wskaźniki gospodarcze i społeczne niższe od

pozostałych regionów. Głównym celem Programu jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej. Cel ten będzie realizowany poprzez koncentrację działań programu na:

- wsparciu w obszarze innowacyjności i B+R,
- wsparciu konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności w obszarze internacjonalizacji,
- wsparciu w zakresie poprawy efektywności układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych,
- wsparciu w zakresie zwiększenia spójności wewnętrznej makroregionu.

Na Program Polska Wschodnia przeznaczonych będzie 2 117,2 mln EUR.

Regionalne Programy Operacyjne (RPO)

RPO finansowane są z dwóch źródeł: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Każde z województw określa swoje cele, priorytety, programy. Kluczowym dokumentem dla wnioskodawców są dokumenty uszczegóławiające RPO, gdzie przedstawione zostały rodzaje kwalifikujących się projektów czy poziom wsparcia. Alokacja środków na poszczególne działania jest inna dla każdego województwa.

Uwaga:

W nowej perspektywie EFS zarówno w PO WER jak i w RPO, zostaną wprowadzone nowe rozwiązania takie jak:

- Rejestr Usług Rozwojowych (RUR) – rejestr w formie ogólnopolskiej bazy podmiotów świadczących usługi edukacyjno-szkoleniowe finansowane ze środków publicznych, będzie on elementem wspierającym poprawę jakości szkoleń finansowanych ze środków publicznych;
- Rozwój kwalifikacji z zastosowaniem „bonów edukacyjnych” – planowane są działania obejmujące wprowadzenie systemu bonów szkoleniowych dla osób planujących podniesienie własnych kwalifikacji zawodowych, a także rozwój brokeringu edukacyjnego (pośrednictwo edukacyjne);
- Wykorzystywanie instrumentów zwrotnych (pożyczki) – udzielanie tego typu wsparcia na preferencyjnych warunkach umożliwi przeciwdziałanie barierom w dostępie do kapitału w szczególności w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej;

Ponadto podatek VAT we wszystkich projektach dofinansowanych z Funduszy Europejskich będzie kosztem kwalifikowalnym, co oznacza utrzymanie możliwości jego refundacji.

Pomoc publiczna, czyli o wysokości dofinansowania

Co to jest pomoc publiczna?

Pomoc publiczna to pomoc o charakterze rozwojowym, ukierunkowana na dofinansowanie działań inwestycyjnych oraz zwiększanie zatrudnienia.

Wsparcie udzielane z środków UE ma charakter pomocy publicznej (w tym pomocy de minimis).

Kiedy wystąpi pomoc publiczna?

Niezależnie od tego, czy mamy do czynienia z dotacją, pożyczką udzieloną na preferencyjnych warunkach, poręczeniem udzielonym na warunkach innych niż rynkowe, czy wsparciem w innej formie (np. usługa doradztwa, szkolenie), będziemy mieli do czynienia z pomocą publiczną, o ile wsparcie:

1. dotyczy przedsiębiorstwa (przedsiębiorcy) w rozumieniu unijnego prawa konkurencji
2. jest przyznawane przez państwo lub pochodzi ze środków państwowych,
3. udzielane jest na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku,
4. ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określone przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwa albo produkcję określonych towarów),
5. grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi UE.

Zasady przyznawania pomocy publicznej

Przedsiębiorca realizujący inwestycję ze środków publicznych może mieć do czynienia z trzema rodzajami pomocy publicznej:

- 1. pomoc regionalna,**
- 2. pomoc horyzontalna na ochronę środowiska,**
- 3. pomoc de minimis.**

Pomoc regionalna

Pomoc może być udzielana na realizację nowej inwestycji.

Za **nową inwestycję** uznaje się:

1. inwestycję w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne związane:
 - z tworzeniem nowego przedsiębiorstwa,
 - rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa (w szczególności zwiększenie zdolności produkcyjnych; rozbudowy przedsiębiorstwa nie stanowi samo powiększenie jego majątku o środki trwałe),
 - dywersyfikacją produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzanie nowych dodatkowych produktów,
 - zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie

lub

2. nabycie środków trwałych należących do zakładu, który został zlikwidowany lub zostałby zlikwidowany, gdyby zakup nie nastąpił, przy czym środki nabywane są przez inwestora niezwiązanego ze sprzedawcą.

W przypadku inwestycji realizowanych w województwie mazowieckim przez dużych przedsiębiorców nową inwestycją jest wyłącznie inwestycja na rzecz nowej działalności gospodarczej w danym obszarze. Oznacza to:

- założenie nowego zakładu lub dywersyfikację działalności zakładu pod warunkiem, że nowa działalność, która ma być prowadzona, nie jest taka sama jak działalność poprzednio prowadzona w danym zakładzie ani podobna do takiej działalności.
- w odniesieniu do nabycia środków trwałych należących do zakładu, który został zlikwidowany lub zostałby zlikwidowany, gdyby zakup nie nastąpił - pod warunkiem, że działalność, jaka ma być prowadzona z wykorzystaniem nabytych aktywów, nie jest taka sama ani podobna do działalności prowadzonej przed nabyciem.

Za nową inwestycję nie uznaje się w szczególności:

1. inwestycji prowadzącej jedynie do odtworzenia zdolności produkcyjnych;
2. nabycia udziałów lub akcji przedsiębiorstwa.

Taka sama lub podobna działalność - działalność wchodząca w zakres tej samej klasy (czterocyfrowy kod numeryczny) statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE.

Efekt zachęty:

Pomoc może zostać udzielona, jeżeli przed rozpoczęciem inwestycji został złożony wniosek o pomoc.

Przez rozpoczęcie inwestycji należy rozumieć podjęcie robót budowlanych lub złożenie pierwszego zobowiązania do zamówienia urządzeń lub innego zobowiązania, które sprawia, że inwestycja staje się nieodwracalna. Za rozpoczęcie inwestycji nie uznaje się w szczególności: prac przygotowawczych takich jak uzyskanie zezwoleń i przeprowadzenie studiów wykonalności, zakupu gruntu (ewentualnie zakupu gruntu wraz z istniejącymi na nim budowlami), ogłoszenia i rozstrzygnięcia przetargu.

W przypadku pomocy *ad hoc* (tj. pomocy udzielanej bez krajowego programu pomocowego) przyznawanej dużym przedsiębiorstwom występuje dodatkowy warunek dla zachowania efektu zachęty: przed przyznaniem pomocy organ udzielający pomocy sprawdził, czy pomoc jest niezbędna dla zrealizowania danej inwestycji (szczegółowe warunki zostały wskazane w art. 6 ust. 3 rozporządzenia Komisji).

Koszty kwalifikowane:

Za kwalifikowane uznaje się koszty bezpośrednio związane z realizacją przedsięwzięcia objętego dofinansowaniem:

- a) koszty nabycia gruntów, budynków i budowli oraz maszyn/urządzeń,

b) koszty inwestycji w aktywa niematerialne i prawne obejmujące transfer technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej, przygotowanie niezbędnych projektów i dokumentacji.

W przypadku pomocy przyznanej na zasadniczą zmianę procesu produkcyjnego koszty kwalifikowane muszą przekraczać koszty amortyzacji aktywów związanej z działalnością podlegającą modernizacji w ciągu poprzedzających 3 lat obrotowych.

W przypadku pomocy przyznanej na dywersyfikację istniejącego zakładu koszty kwalifikowane muszą przekraczać o co najmniej 200% wartość księgową ponownie wykorzystywanych aktywów, odnotowaną w roku obrotowym poprzedzającym rozpoczęcie prac.

Intensywność pomocy regionalnej

Pomoc regionalna przyznawana jest zgodnie z mapą pomocy regionalnej, zatwierdzonej dla danego państwa członkowskiego.

W latach 2014-2020 w Polsce, zgodnie z mapą pomocy regionalnej, obowiązywać będą maksymalne poziomy pomocy dofinansowań dla dużych przedsiębiorstw. W przypadku średnich, małych i mikro przedsiębiorstw wartości te należy zwiększyć odpowiednio o 10 i 20 punktów procentowych. Instytucje przyznające wsparcie mogą jednak ustalić wielkość wsparcia na niższym niż maksymalny poziomie.

Mapa pomocy regionalnej określa, jaką część zainwestowanych środków finansowych firma może odzyskać w postaci pomocy publicznej, jako granty rządowe, dotacje unijne. Maksymalna intensywność pomocy, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów, to stosunek wartości pomocy regionalnej wyrażonej w ekwiwalencie dotacji brutto, do kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą.

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 wysokość pomocy będzie wyglądała następująco:

- **województwa lubelskie, podkarpackie, podlaskie, warmińsko-mazurskie – 50 proc.**
- **województwa kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, pomorskie, świętokrzyskie, zachodniopomorskie – 35 proc.**
- **województwa dolnośląskie, wielkopolskie, śląskie – 25 proc.**
- **Inne zasady będą obowiązywały na terenie województwa mazowieckiego. Intensywność pomocy będzie zależała od podregionów. Podział będzie wyglądał następująco:**
- **podregiony ciechanowski-płocki, ostrołęcko-siedlecki, radomski, warszawski wschodni – 35 proc.**
- **podregion warszawski zachodni – 25 proc.**
- **miasto stołeczne Warszawa – 15 proc. w okresie od 1 lipca 2014 roku do 31 grudnia 2017 roku i 10 proc. od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2020 roku.**

W przypadku małych przedsiębiorstw maksymalna intensywność pomocy zwiększy się o 20 punktów procentowych brutto, a dla średnich przedsiębiorstw o 10 punktów procentowych brutto. Nie będzie to dotyczyło działań, których koszty kwalifikowane przekroczą 50 mln euro.

Pomoc de minimis

Odrębnym rodzajem pomocy jest *pomoc de minimis*. Z racji swojej niewielkiej wartości nie zakłóca ona konkurencji, a zatem nie stanowi pomocy publicznej w znaczeniu dosłownym.

Pomoc de minimis sumuje się w okresie trzech lat obrotowych. Oznacza to, że jeżeli np. planowana pomoc de minimis ma zostać udzielona w 2014 r., to łączna wartość pomocy de minimis (wyrażonej jako ekwiwalent dotacji brutto - EDB) otrzymanej przez przedsiębiorstwo w latach 2012-2014 wraz z planowaną pomocą nie może przekroczyć, na dzień jej udzielenia, granicznej kwoty określonej w euro.

Pomoc de minimis inna niż w sektorze produkcji rolnej i w sektorze rybołówstwa

Pomoc nie wymaga efektu zachęty. Nie ma ograniczeń co do kosztów kwalifikowalnych.

Pomoc ta niedopuszczalna jest w odniesieniu do przedsiębiorstw:

- w sektorze węglowym,
- w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Pomoc w formie pożyczek

- nie będzie udzielana podmiotom będącym przedmiotem zbiorowego postępowania upadłościowego,
- w przypadku dużych przedsiębiorstw, podmiot musi znajdować się w sytuacji porównywalnej co najmniej z oceną kredytową B- .

Pomoc w formie dokapitalizowania będzie dopuszczalna, jeśli kwota dokapitalizowania ze środków publicznych nie przekracza pułapu de minimis.

Ograniczenie kwotowe:

- 200 000 euro w okresie trzech ostatnich lat obrotowych dla "jednego przedsiębiorstwa",
- 100 000 euro w okresie trzech ostatnich lat obrotowych w odniesieniu do sektora drogowego transportu towarów dla "jednego przedsiębiorstwa".

Pomoc może być łączona z inną pomocą publiczną udzieloną na te same koszty, o ile nie spowoduje to przekroczenia maksymalnej dopuszczalnej intensywności określonej dla tej innej pomocy.

Pomoc de minimis w sektorze produkcji rolnej

Pomoc nie wymaga efektu zachęty. Nie ma ograniczeń co do kosztów kwalifikowalnych.

Pomoc przyznawana przedsiębiorstwom jedynie w sektorze produkcji rolnej.

Pomoc niedopuszczalna w odniesieniu do przedsiębiorstw w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Pomoc w formie pożyczek:

- nie będzie udzielana podmiotom będącym przedmiotem zbiorowego postępowania upadłościowego,

- w przypadku dużych przedsiębiorstw, podmiot musi znajdować się w sytuacji porównywalnej co najmniej z oceną kredytową B- .

Ograniczenie kwotowe:

15 000 euro w okresie trzech ostatnich lat obrotowych dla "jednego przedsiębiorstwa".

Pomoc może być łączona z inną pomocą publiczną udzieloną na te same koszty, o ile nie spowoduje to przekroczenia maksymalnej dopuszczalnej intensywności określonej dla tej innej pomocy.

Uwaga:

"**Jedno przedsiębiorstwo**" obejmuje wszystkie jednostki gospodarcze, które są ze sobą powiązane co najmniej jednym z następujących stosunków:

- a) jedna jednostka gospodarcza posiada w drugiej jednostce gospodarczej większość praw głosu akcjonariuszy, wspólników lub członków;
- b) jedna jednostka gospodarcza ma prawo wyznaczyć lub odwołać większość członków organu administracyjnego, zarządzającego lub nadzorczego innej jednostki gospodarczej;
- c) jedna jednostka gospodarcza ma prawo wywierać dominujący wpływ na inną jednostkę gospodarczą zgodnie z umową zawartą z tą jednostką lub postanowieniami w jej akcie założycielskim lub umowie spółki;
- d) jedna jednostka gospodarcza, która jest akcjonariuszem lub wspólnikiem w innej jednostce gospodarczej lub jej członkiem, samodzielnie kontroluje, zgodnie z porozumieniem z innymi akcjonariuszami, wspólnikami lub członkami tej jednostki, większość praw głosu akcjonariuszy, wspólników lub członków tej jednostki.

Jednostki gospodarcze pozostające w jakimkolwiek ze stosunków, o których mowa powyżej w lit. a)–d), za pośrednictwem jednej innej jednostki gospodarczej lub kilku innych jednostek gospodarczych również są uznawane za jedno przedsiębiorstwo.

Jednostki gospodarcze, które są ze sobą powiązane wyłącznie dlatego, że każda z nich jest bezpośrednio związana z danym organem publicznym lub danymi organami publicznymi, nie będą traktowane jako wzajemnie powiązane.

Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska

Pomoc horyzontalna - jest to pomoc, która nie jest pomocą regionalną, czyli taka, która przeznaczona jest na odtworzenie lub usprawnienie dawnego systemu, np. poprzez modernizację.

Efekt zachęty:

Pomoc powinna wywoływać efekt zachęty, tzn. prowadzić do zmiany zachowania beneficjenta. Należy wykazać zatem, że bez pomocy publicznej inwestycji nie zrealizowano by w takim samym kształcie.

Przed wszystkim konieczne jest złożenie wniosku o udzielenie pomocy przed dniem rozpoczęcia realizacji inwestycji (przez rozpoczęcie realizacji inwestycji należy rozumieć rozpoczęcie robót budowlanych lub zaciągnięcie zobowiązania do zamówienia urządzeń lub robót budowlanych). W

przypadku mikro, małych lub średnich przedsiębiorców zasadniczo jest to wystarczające, aby efekt zachęty uznać za spełniony.

Natomiast w przypadku dużych przedsiębiorców, w dokumentacji załączonej do wniosku o udzielenie pomocy, należy także wykazać spełnienie dodatkowych warunków określonych w programach pomocowych.

Dlatego należy każdorazowo zapoznać się z zapisami właściwego programu pomocowego.

Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą:

W odróżnieniu od pomocy regionalnej kosztami kwalifikującymi się do objęcia pomocą horyzontalną są wyłącznie koszty związane z ochroną środowiska. Ostateczna wartość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą zależy od:

- istnienia lub braku standardów środowiskowych UE: np. w przypadku pomocy na osiągnięcie poprawy stanu środowiska w stopniu wykraczającym ponad standardy środowiskowe UE – koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą ogranicza się do części przekraczającej koszty niezbędne do osiągnięcia stopnia ochrony środowiska wymaganego przez te standardy,
- efektów inwestycji: w przypadku gdy inwestycja skutkuje osiągnięciem również efektów innych niż poprawa stopnia ochrony środowiska (np. zwiększenie zdolności produkcyjnych) - koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą ogranicza się do części związanej wyłącznie z ochroną środowiska.

Intensywność pomocy:

W zależności od programu pomocy i jej przeznaczenia.

Ograniczenie kwotowe:

Brak. Natomiast w przypadku, gdy całkowita pomoc przeznaczona na dany projekt przekracza równowartość 7,5 mln euro, wówczas pomoc taka wymaga notyfikacji i zatwierdzenia przez Komisję Europejską.

Proces aplikowania

Aplikowanie o środki europejskie, a następnie wydatkowanie tych środków wiąże się z koniecznością spełnienia szeregu warunków i respektowaniem wielu warunków. Dlatego warto przygotować się do procesu aplikowania. Istotne jest już przed podjęciem decyzji o aplikowaniu dokonanie oceny rzeczywistych szans, skalkulowanie zysków i potencjalnych kosztów oraz zobowiązań.

Celem tej części poradnika jest przekazanie podstawowych wskazówek, które mogą pomóc w całym procesie: od przygotowania wniosku do zamknięcia projektu tj. rozliczenia uzyskanej pomocy finansowej.

Krok 1. Projekt odpowiedzi na potrzeby i możliwości firmy

Projekt współfinansowany ze środków europejskich powinien być odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby firmy i przyczynić się do jej rozwoju.

Na największą pomoc UE mogą liczyć projekty, które dotyczą średnio- i długoterminowych potrzeb firm (2 – 5 kolejnych lat).

Istotne jest również określenie wielkości firmy (mikro, mała, średnia, duża). Niewłaściwe określenie wielkości firmy może spowodować przegraną w konkursie (odrzućcie wniosku na etapie oceny formalnej) lub rodzić ewentualną konieczność zwrotu nielegalnie otrzymanej pomocy finansowej w przyszłości.

Konieczne jest także zweryfikowanie czy firma nie jest wyłączonej z możliwości ubiegania się o pomoc finansową ze środków UE (przepisy wspólnotowe i krajowe).

Do przedsiębiorstw/przedsiębiorców wyłączonej z pomocy zalicza się w szczególności podmioty:

- realizujące inwestycje w tzw. sektorach wyłączonej (np. rybołówstwo, włókna syntetyczne, produkcja pierwotna produktów rolnych);
- znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej;
- znajdujące się w okresie restrukturyzacji, przeprowadzanej z wykorzystaniem pomocy publicznej;
- będące osobą fizyczną, jeśli została ona skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa składania fałszywych zeznań, przekupstwa, przeciwko mieniu, wiarygodności dokumentów, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, obrotowi gospodarczemu, systemowi bankowemu, karno-skarbowe albo inne, związane z wykonywaniem działalności gospodarczej lub popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowych,
- niebędące osobą fizyczną, w których to przedsiębiorstwach osoba, będąc członkiem organów zarządzających bądź wspólnikiem, została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa, o których mowa wyżej,
- na których ciąży obowiązek zwrotu pomocy, wynikający z decyzji Komisji Europejskiej, która uznała pomoc za niezgodną z prawem i wspólnym rynkiem,
- którzy posiadają zaległości z tytułu należności publicznoprawnych.

Krok 2. Proces aplikowania. Na co zwrócić uwagę?

Opracowanie dokumentacji aplikacyjnej (wniosku o dofinansowanie i niezbędnych załączników) jest czasochłonne. Zajmuje kilka miesięcy (2 miesiące do pół roku). Dlatego działania związane z ubieganiem się o wsparcie powinny rozpocząć się nie w chwili ogłoszenia terminu składania wniosków o dofinansowanie, ale znacznie wcześniej. Samo wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie powinno kończyć, a nie rozpocząć proces gromadzenia dokumentacji aplikacyjnej.

Uruchomione w Polsce programy operacyjne będą obowiązywały do roku 2020. Podstawowe zasady i kierunki wsparcia będą podlegały niewielkim modyfikacjom, co pozwala na przygotowanie się do procesu aplikacji z wyprzedzeniem, w tym na zebranie odpowiednich dokumentów czy środków na wkład własny.

Uwaga:

Programy operacyjne są dokumentami ogólnymi. Wskazują główne priorytety i zasadnicze typy wspieranych inwestycji. Więcej konkretów zainteresowani znajdą w tzw. szczegółowych opisach priorytetów (SZOP). Najbardziej szczegółowa jest dokumentacja konkursowa¹ i jest ona najważniejsza dla ostatecznego przygotowania wniosku.

Nie ma standardowych zasad dla wszystkich funduszy dostępnych w Polsce i dlatego należy podejść indywidualnie do każdego z działań.

Wniosek o dofinansowanie to część zobowiązania umownego. Jest zawsze nierozrwalną częścią umowy o dofinansowanie, która jest zawierana z instytucją publiczną. W związku z tym wszystkie opisy i deklaracje, zawarte w dokumentacji wnioskowej, stają się postanowieniami umownymi, wiążącymi strony. Zmiana tych zapisów w większości wypadków jest niedozwolona, a tam gdzie istnieje taka możliwość, musi być zaakceptowana przez instytucję udzielającą wsparcia.

W związku z tym należy zwrócić uwagę na takie sformułowanie zapisów, które pozwolą na zdobycie punktów w ocenie merytorycznej, ale jednocześnie będą odpowiednie dla procesu inwestycyjnego czy samej działalności bieżącej przedsiębiorstwa. Nieprzemysłane opisy mogą prowadzić do znacznych trudności w rozliczeniu dotacji. Dużo bezpieczniej jest opisać rzetelnie założenia, dotyczące realizacji inwestycji, niż przyjmować nierealistyczne zobowiązania, z których trzeba się będzie rozliczyć, zwłaszcza że instytucje udzielające wsparcia nie wyrażają później zgody na zmianę celów projektu czy znaczącej zmiany wskaźników zaplanowanych do osiągnięcia i wskazanych we wniosku.

Przedsiębiorca, ubiegający się o wsparcie, powinien zapoznać się z umową o dofinansowanie podczas opracowywania dokumentacji aplikacyjnej. Błędem jest sięganie po nią dopiero po pozytywnej decyzji o otrzymaniu grantu.

Krok 3. Projekt w realizacji

W trakcie realizacji projektu zobowiązania firmy i jej właściciela/właścicieli reguluje umowa o dofinansowanie, do której załącznikami jest pełna dokumentacja aplikacyjna (wniosek i załączniki). Wszystkie te dokumenty określają zobowiązania przedsiębiorcy. Umowa o dofinansowanie określa w szczególności następujące obszary:

- opis struktury finansowania projektu – maksymalna wartość dotacji, maksymalny udział procentowy dotacji;
- czas trwania projektu;
- warunki i harmonogram płatności;
- zabezpieczenia zwrotu nieprawidłowo wydatkowanych środków;
- zasady monitorowania i poddawania się kontroli;
- zasady przechowywania dokumentów;
- ochronę danych osobowych;
- obowiązki informacyjne;
- zasady dokonywania zmian w projekcie;
- sankcje za naruszenie warunków umowy.

¹ Dokumentacja konkursowa jest przygotowywana przez instytucję wdrażającą (prowadzącą konkurs) i może się różnić w szczegółach z konkursu na konkurs.

Z wniosku i załączników wynikają natomiast takie kwestie, jak:

- lokalizacja;
- cel/cele projektu;
- zakres rzeczowy projektu;
- wskaźniki projektu;
- harmonogram.

W trakcie realizacji projektu dopuszczalny jest pewien zakres zmian, np. przesunięcia harmonogramu czy też określone zmiany w kosztorysie, jednakże nie mogą one zwiększyć przyznanej już dotacji oraz wymagają formy pisemnej (w tym także aneksowania umowy).

Niedozwolone co do zasady są zmiany, które powodują, że projekt przestaje spełniać wymogi formalne, czy też zmniejsza się jego punktacja z etapu oceny merytorycznej. Wystąpienie takich okoliczności może być podstawą do rozwiązania umowy z beneficjentem oraz konieczności zwrotu dotacji z odsetkami.

Należy także pamiętać, iż projekt uważa się za całkowicie zakończony i rozliczony dopiero po zakończeniu okresu trwałości inwestycji. Tak więc najpierw przedsiębiorca przeprowadza działania inwestycyjne i składa końcowy wniosek o płatność – w tym momencie zaczyna płynąć okres trwałości projektu (3 lata dla MŚP; moment, od którego liczy się okres trwałości, może się różnić nieznacznie w poszczególnych działaniach).

Przez okres trwałości projektu należy utrzymać cele projektu oraz środki trwałe, wartości niematerialne i prawne objęte dotacją. Wymiana urządzeń, co do zasady, może nastąpić jedynie w przypadku zużycia i zamiany amortyzowanych przedmiotów na nowe, spełniające takie same parametry jak środki trwałe, nabyte w ramach projektu. Jeżeli dotacja przyznana została na nowe miejsca pracy, również muszą być one we wspomnianym okresie utrzymane.

Fundusze europejskie na założenie firmy

W latach 2014-2020 dostępne będą możliwości dofinansowania założenia firmy w ramach następujących Programów Operacyjnych:

- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
- Program Operacyjny Polska Wschodnia
- Regionalne Programy Operacyjne

Wybór właściwego źródła dofinansowania zależeć będzie od tego, kto będzie chciał otworzyć firmę, gdzie będzie ona zarejestrowana oraz w jakim zakresie będzie to firma innowacyjna.

I. PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

W ramach osi priorytetowej II „Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach” tego Programu przewidziano wsparcie przedsiębiorstw przez fundusze venture capital, sieci aniołów biznesu oraz inne instytucje otoczenia biznesu wspierające powstawanie i rozwój nowych firm innowacyjnych.

Dofinansowane instytucje będą mogły wspierać dalej osoby mające pomysły na innowacyjną działalność poprzez:

- pomoc w rozwoju pomysłu (tzw. preinkubacja),
- zasilenie kapitałowe nowo powstałych firm,
- fundusze venture capital,
- kojarzenie z inwestorami prywatnymi poprzez platformy i sieci współpracy,
- sieci aniołów biznesu.

W ramach Programu przewiduje się realizację wsparcia w formie instrumentów finansowych, instrumentów mieszanych (dotacyjno-zwrotnych) oraz dotacji.

Informacje o Programie: www.poig.gov.pl/2014_2020

II. PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ

W ramach I osi priorytetowej Programu, tj. „Osoby młode na rynku pracy”, przewidziano różnego rodzaju mechanizmy wsparcia adresowane do młodych osób bez pracy. Celem wsparcia jest ich aktywizacja zawodowa oraz poprawa sytuacji na rynku pracy. Obok takich instrumentów rynku pracy, jak staże, szkolenia, dofinansowanie studiów podyplomowych, dofinansowanie kosztów egzaminów, bony szkoleniowe, stażowe i zatrudnieniowe, zaplanowane jest także udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Pożyczki w ramach PO WER udzielane będą dla osób pozostających bez pracy do 29 roku życia. Pożyczki udzielane będą na preferencyjnych warunkach, a środkami dysponować będzie Bank Gospodarstwa Krajowego.

Informacje o Programie: www.efs.gov.pl/2014_2020/Strony/glowna.aspx

III. PROGRAM OPERACYJNY POLSKA WSCHODNIA

W ramach osi II Programu „Przedsiębiorcza Polska Wschodnia” przewidziano wsparcie mające na celu stworzenie warunków dla powstawania i rozwoju przedsiębiorstw w Polsce Wschodniej. Wsparcie będzie realizowane poprzez platformy startowe. Oferta Platformy startowej dla nowych pomysłów skierowana będzie w szczególności do absolwentów szkół wyższych (do 35. roku życia) oraz studentów ostatnich lat studiów, chcących rozwinąć swój pomysł oraz uruchomić i rozwijać własne firmy w Polsce Wschodniej. W ramach platform startowych zapewnione zostanie indywidualne wsparcie doradcze, opieka w formie mentoringu, obejmująca etap prac nad rozwojem nowego pomysłu biznesowego. W ramach platform udzielane będzie również wsparcie w zakresie m. in. specjalistycznych konsultacji i usług, pozyskania niezbędnych umiejętności i wiedzy, uczestnictwa w konferencjach oraz spotkaniach networkingowych związanych z rozwojem pomysłu biznesowego (etap działalności przedbiznesowej). Pomysły rozwinięte w platformach startowych będą mogły uzyskać wsparcie inwestycyjne związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa (typu startup) w makroregionie (etap działalności biznesowej). Platformy startowe zarządzane będą przez ośrodki

innowacji typu parki naukowo-technologiczne, parki naukowe, parki technologiczne, inkubatory technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości.

Informacje o Programie: www.polskawschodnia.gov.pl/2014_2020

IV. REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE

W ramach poszczególnych Regionalnych Programów Operacyjnych planowane są różne formy wsparcia dla osób, chcących otworzyć firmę. Są to m.in.:

- preferencyjne pożyczki;
- bezzwrotne dotacje;
- wsparcie pomostowe;
- dotacje na spłatę odsetek (interest rate subsidy);
- granty zwrotne (repayable grants);
- wsparcie doradczo-szkoleniowe, mentoring.

Każdy Zarząd Województwa będzie mógł wskazać grupy, do których w sposób szczególny kierowane będzie wsparcie na założenie działalności gospodarczej adekwatnie do sytuacji panującej na rynku pracy w danym regionie.

Wsparcie w formie dotacji będzie adresowane do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, takich jak:

- osoby poszukujące pracy;
- osoby bierne zawodowo;
- osoby bezrobotne;
- osoby zagrożone utratą pracy;
- osoby w wieku do 30 lat;
- po 50 roku życia;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- kobiety wracające na rynek pracy po okresie związanym z urodzeniem lub wychowaniem dziecka;
- osoby bez kwalifikacji zawodowych;
- migranci powrotni i imigranci (woj. opolskie);
- rodzice posiadający, co najmniej 3 dzieci w wieku do 18 roku życia (woj. podkarpackie).

O wsparcie na założenie firmy będą mogły starać się także osoby pracujące, w tym rolnicy, chcący rozpocząć działalność pozarolniczą. Wsparcie to będzie udzielane w formie zwrotnej. Pomoc w postaci dotacji bezzwrotnych skierowana zostanie wyłącznie do osób z grup defaworyzowanych, którym w związku z brakiem zdolności finansowej do wyposażenia stanowiska pracy (w tym również pierwszego zaopatrzenia w towar) bardzo trudno jest założyć własną firmę.

Uzupełnieniem ww. działań będą dotacje na doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy utworzonego w przedsiębiorstwie wyłącznie dla osoby bezrobotnej należącej do grupy osób będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy - defaworyzowanych.

Fundusze europejskie na rozwój działalności

Rozwój produktów i usług

Firmy zainteresowane rozwojem produktów i usług w nowej perspektywie finansowej będą mogły uzyskać wsparcie m.in. na inwestycje w nowe maszyny, linie produkcyjne, e-usługi. Możliwe będzie pozyskanie dofinansowania na zmianę stosowanych rozwiązań produkcyjnych, modernizację czy nabycie nowych środków produkcji. Duże znaczenie będzie miała wysoka innowacyjność podejmowanych projektów.

W programach operacyjnych przewidziano realizację działań m.in. w zakresie:

- wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez rozwój infrastruktury B+R oraz prowadzenie prac badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach służących realizacji strategii inteligentnej specjalizacji,
- rozwoju produktów i usług opartych na technologii informacyjno-komunikacyjnej, sprzedaży produktów i usług w internecie,
- tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających potrzebom przedsiębiorców,
- wspierania tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności dotyczących rozwoju produktów i usług - ma to nastąpić w szczególności poprzez zwiększanie aktywności inwestycyjnej MŚP i zwiększanie zatrudnienia, a szczególny nacisk ma być położony na tereny wiejskie i obszary o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego,

Przykładowe projekty, na jakie można będzie uzyskać wsparcie:

- Inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny (zakup, leasing);
- Rozbudowa przedsiębiorstwa prowadząca do wprowadzenia na rynek nowych produktów czy usług (w tym turystycznych);
- Dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego bądź zmian w sposobie świadczenia usług, skutkujących wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów (usług) przy jednoczesnym zwiększeniu zatrudnienia;
- Stworzenie bądź rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw;
- Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, głównie celem internacjonalizacji;
- Wdrożenie wyników badań naukowych/technologii oraz praw do własności intelektualnej;
- Rozwój działalności on-line poprzez wdrożenie systemu zarządzania sprzedażą i usługami;
- Zakup sprzętu i oprogramowania umożliwiającego wprowadzenie nowej e-usługi;
- Wdrożenie wirtualnego systemu obsługi działalności MŚP;

Uwaga:

Rozpoczęcie realizacji inwestycji stanowią m.in. czynności takie, jak:

- Wybór i podpisanie umów z wykonawcami,
- Rozpoczęcie robót budowlanych (najczęściej już pierwszy wpis do dziennika budowy).

Nie stanowią rozpoczęcia realizacji inwestycji czynności podejmowane w ramach działań przygotowawczych, w szczególności:

- Opracowanie studium wykonalności,
- Usługi doradcze związane z przygotowaniem inwestycji (wniosku o dofinansowanie, biznesplanu)
- Analizy przygotowawcze (techniczne, finansowe, ekonomiczne)
- Przygotowanie dokumentacji przetargowej (chyba, że koszty te zostały wliczone do wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem).

Gdzie ubiegać się o wsparcie?

Inwestycje MMŚP o mniejszej wartości wspierane będą przede wszystkim w Regionalnych Programach Operacyjnych.

Jaką formę będzie miało wsparcie?

Wsparcie przyznawane będzie w formie bezzwrotnej (dotacje). Dopuszcza się finansowanie zwrotne i tzw. mieszane (pożyczki).

Jaka będzie wysokość wsparcia (poziom dofinansowania)?

Pomoc dotacyjna w ramach RPO przyznawana będzie w zgodzie z mapą pomocy regionalnej w Polsce na lata 2014-2020.

Promocja

MMŚP mogą otrzymać dofinansowanie usług doradczych w zakresie budowania potencjału eksportowego oraz uczestnictwa w targach i misjach gospodarczych (zagranicznych i krajowych). Wspierane działania to: wyszukiwanie i dobór partnerów handlowych, udział w zagranicznych targach w charakterze wystawcy, uzyskanie niezbędnych dokumentów, uprawniających do wprowadzenia towarów lub usług na wybrany rynek zagraniczny.

Kluczowe kryteria oceny projektów są zróżnicowane w każdym z województw. Przykładowo, oceniane jest właściwe uzasadnienie potrzeby udziału w danej imprezie targowej dla rozwoju firmy.

Gdzie ubiegać się o wsparcie?

Wsparcie udzielane będzie w Regionalnych Programach Operacyjnych. Wnioski o dofinansowanie należy kierować do Urzędów Marszałkowskich lub upoważnionych lokalnych jednostek.

Jaką formę będzie miało wsparcie?

Wsparcie przyznawane będzie w formie bezzwrotnej (dotacje). Dopuszcza się finansowanie zwrotne i tzw. mieszane (pożyczki).

Jaka będzie wysokość wsparcia (poziom dofinansowania)?

Pomoc dotacyjna w ramach RPO przyznawana będzie w zgodzie z mapą pomocy regionalnej w Polsce na lata 2014-2020.

Usługi rozwojowe

Interwencja realizowana będzie m.in. poprzez wdrożenie kompleksowej i zindywidualizowanej oferty wsparcia pracodawców (poprzedzonej diagnozą potrzeb), w tym w zakresie identyfikacji i analizy potrzeb szkoleniowych oraz późniejszej realizacji procesu szkolenia, specjalistycznego doradztwa, mentoringu oraz coachingu.

Wsparcie będzie realizowane w oparciu o popytowy model świadczenia wysokiej jakości usług, w którym przedsiębiorcy będą decydować o rodzaju, formie i zakresie usług, z jakich skorzystają. Dotychczas było tak, że firmy szkoleniowe pozyskiwały dla siebie unijne granty i w ramach nich organizowały szkolenia według swojego programu. Teraz dotacje będą otrzymywały przedsiębiorstwa, które następnie będą zwracały się do wybranych firm szkoleniowych w celu przygotowania odpowiednich kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje pracowników. Dodatkowo wszystkie kursy i oferty usług szkoleniowych będą musiały znaleźć się w nowo utworzonym Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR), do którego firmy będą miały swobodny dostęp.

W nowej perspektywie finansowej preferowane będą między innymi następujące projekty szkoleniowe:

- realizowane w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach oraz podmiotach ekonomii społecznej;
- ukierunkowane na osoby w wieku 50 lat i więcej, z niepełnosprawnościami oraz o niskich kwalifikacjach zawodowych.

Wsparcie szkoleniowo-doradcze dostępne będzie za pośrednictwem Regionalnych Programów Operacyjnych realizowanych na szczeblu danego województwa. Dofinansowanie szkoleń dla pracowników sektora MŚP możliwe będzie m.in. w ramach Priorytetu inwestycyjnego 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, poszczególnych regionalnych programów operacyjnych.

Gdzie ubiegać się o wsparcie?

Wsparcie udzielane będzie w Regionalnych Programach Operacyjnych. Wnioski o dofinansowanie należy kierować do Urzędów Marszałkowskich lub upoważnionych lokalnych jednostek.

Jaką formę będzie miało wsparcie?

Wsparcie przyznawane będzie w formie bezzwrotnej (np. bony).

Jaka będzie wysokość wsparcia (poziom dofinansowania)?

Pomoc de minimis.

Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii

MMŚP mogą ubiegać się o środki w zakresie ochrony środowiska. Oferowane będzie wsparcie na dostosowanie firm do wymogów ochrony środowiska, działania zwiększające efektywność energetyczną, a także na inwestycje w odnawialne źródła energii.

Typy wspieranych projektów (przykłady):

- wprowadzanie nowych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych, prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko naturalne;
- dostosowanie przedsiębiorstwa do wymogów prawa wspólnotowego i krajowego w zakresie ochrony środowiska,
- budowa elektrowni zasilanych energią odnawialną (farmy wiatrowe, elektrownie wodne, elektrownie na biomasę i biogaz)
- inwestycje w nowoczesne technologie, w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- budowa instalacji/ zakładu do produkcji biokomponentów do biopaliw lub produkcji biogazu.

Największe szanse na dofinansowanie mają projekty:

- o dużym stopniu przygotowania inwestycji;
- zoptymalizowane pod względem kosztów, czyli o jak najniższych nakładach na uzyskanie lub oszczędzanie energii.

Gdzie ubiegać się o wsparcie?

Wsparcie udzielane będzie w Regionalnych Programach Operacyjnych. Wnioski o dofinansowanie należy kierować do Urzędów Marszałkowskich lub upoważnionych lokalnych jednostek.

Jaką formę będzie miało wsparcie?

Wsparcie przyznawane będzie w formie bezzwrotnej (dotacje). Dopuszcza się finansowanie zwrotne i tzw. mieszane (pożyczki).

Jaka będzie wysokość wsparcia (poziom dofinansowania)?

Pomoc dotacyjna w ramach RPO przyznawana będzie w zgodzie z mapą pomocy regionalnej w Polsce na lata 2014-2020.

Opracowała: Iwona Raszeja-Ossowska

Źródła:

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/2014_2020/Strony/glowna.aspx

<http://www.cpe.gov.pl/>

http://www.mir.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie_2014_2020/strony/start.aspx

<http://info.mergeto.pl/2014/07/10-najwazniejszych-zmian-w-dotacjach-2014-2020>

<http://www.uniaeuropejska.info.pl/dofinansowanie-i-dotacje-unijne-2014-2020>

<http://www.cdef.pl/news/59-dotacje-dla-firm-2014-2020.html>